

Hults kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Hults socken i Eksjö kommun, Jönköpings län, Linköpings stift

Hults kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Hults socken, Eksjö kommun, Jönköpings län, Linköpings stift

Jönköpings läns museums dnr: 368/2017

Rapport och foto: Charlotte Mårland

Grafisk mall: Anna Stålhammar

Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping

Tel: 036-30 18 00

E-post: info@jkpglm.se

www.jkpglm.se

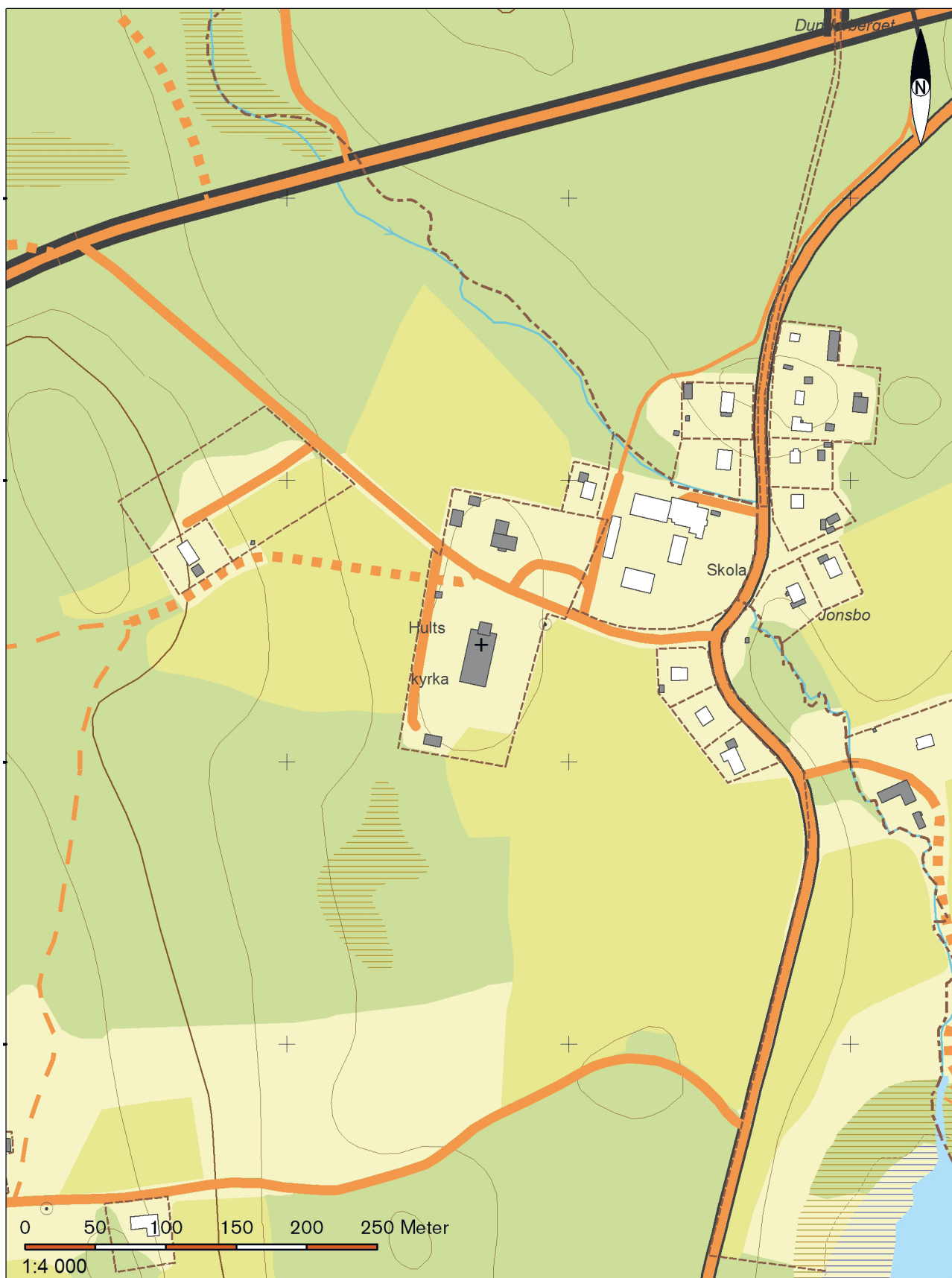
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:

© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2019

Innehåll

Inledning.....	5
Inventeringens uppläggning.....	5
Allmän kyrkogårdshistorik.....	6
Tre vanliga gravvårdstyper.....	8
Lagstiftning.....	8
Kulturmiljölag (1988:950).....	8
1 kap. Inledande bestämmelser.....	8
4 kap. Kyrkliga kulturminnen.....	9
Begravningslag (1990:1144).....	9
7 kap. Gravrätt.....	9
Gravrättens upphörande.....	10
Allmänna skötselråd.....	11
Hults kyrka och kyrkomiljö.....	12
Kyrkogårdens historia.....	12
Beskrivning av kyrkogården idag.....	13
Allmän karaktär.....	13
Omgärdning.....	13
Ingångar.....	14
Vegetation.....	14
Gångsystem.....	14
Gravvårdstyper.....	14
Byggnader.....	15
Beskrivning av kvarter.....	15
Karaktärsområde A och F.....	15
Karaktärsområde B.....	16
Karaktärsområde C.....	17
Karaktärsområde D.....	17
Karaktärsområde E.....	18
Karaktärsområde G.....	19
Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet.....	20
Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården.....	21
Administrativa uppgifter.....	22
Arkiv.....	23
Tryckta källor och litteratur.....	23
Urval Kulturhistorisk värdefulla gravar.....	24

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

På uppdrag av Södra Vedbo pastorat har Jönköpings läns museum tagit fram föreliggande inventering och förslag till bevarandeplan för Hults kyrkogård. Fältarbetet har genomförts under hösten 2018. Resultatet har därefter diskuterats med uppdragsgivaren och sammanställts.

Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör en viktig del av landets kulturarv och deras kulturvärden regleras av kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar kan också skyddas av begravningslagen. I första hand är det Svenska kyrkan som har ansvar för att förvalta detta kulturarv med hänsyn till dess värden. Därför är det angeläget att kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden kartläggs och preciseras. En viktig del av värdena ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

En bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara till hjälp och vägledning vid vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planen kan även fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av exempelvis tillståndsärenden.

Inventeringens uppläggning

Rapporten omfattar en översiktlig historik över kyrkogården, en beskrivning med fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriska värden samt avslutningsvis en katalog över särskilt värdefulla gravar.

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering på kyrkogården samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har varit aktuella kyrkoarkiv på Landsarkivet i Vadstena, Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur, exempelvis hembygdslitteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia.

För kyrkogården har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram. Den kulturhistoriska bedömningen av kyrkogården i allmänhet har gjorts i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv, utan kan vara föremål för omvärderingar. Vid bedömningen har hänsyn tagits till varje enskild kyrkogårds historia och egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den övergripande kulturhistoriska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar, utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder krävs i regel tillstånd från länsstyrelsen.

En av landers få bevarade kyrkobalkar finns i Brandstorp i Habo kommun.

Den förindustriella kyrkogården var en ängsmark med endast få vårdar av beständigt material. Här har karaktären blivit bevarad på Ornunga gamla kyrkogård, Vårgårda kommun.

Rapporten avslutas med själva inventeringen av kulturhistoriskt värdefulla gravplatser, vilken är avsedd att fungera som en bevarandeplan. Gravarna och deras utsmyckning redovisas i tabellform med text och fotografier samt på en gravkarta. De kulturhistoriskt värdefulla gravarna är kategoriserade i två grupper: *I. Mycket värdefulla* (som i första hand föreslås bevaras på plats) och *II. Värdefulla* (som bör bevaras eller återanvändas på plats eller i andra hand placeras på annan del av kyrkogården beroende på vari värdet består).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Charlotte Mårland vid Jönköpings läns museum under 2018. Vid urvalet av kulturhistoriskt värdefulla gravar har samråd förts med pastoratet.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen och i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravnings seder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur, men vanligare var att den var uppförd av timmer, bogårdsbalken, som ibland kunde vara manshög. Till den typiska bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hörde även stigluckan, som både hade en symbolisk och praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man gravsätte snarare folk efter deras gårds- eller bytillhörighet i grupperingar med olika form, vilket var en förkristen sedvänja. Till ovanligheterna hörde att man satte en vård över graven. Gravar markerades istället endast av en jordhög. Om en vård trots allt sattes upp var den vanligen av trä, men sten eller smide förekom undantagsvis. Det var också vanligt att man använde sig av kyrkogården även på ett nyttobetonat sätt, där exempelvis hö kunde bärgas.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort sett börjades förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 hade många landsortskyrkogårdar kvar den ålderdomliga ängskaraktären. Förnyelsevägen började i städerna genom nya bestämmelser om externa begravningsplatser. Gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjöds av hygieniska skäl och i stället skulle friliggande begravningsplatser förläggas utanför städerna. Denna process inleddes på 1780-talet och en tydlig kunglig förordning från 1815 angav att begravingar innanför stadskärnan måste upphöra och att begravningsplatser – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – skulle anläggas

utanför stadsområdena. År 1805 beslutades dessutom att staten genom sin myndighet Överintendentsämbetet skulle ansvara och ha överinseende över att kyrkogårdar och begravningsplatser blev prydligt och hälsosamt anlagda.

Runt om i landet anlades många begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anlades med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I de arkitektoniskt anlagda begravningsplatserna exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man tillhörde ersattes nu av kategorierna köpegravar respektive allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som ville och hade förmåga att köpa sin gravplats både fick en större sådan för hela sin familj och en bättre placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades ofta med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar. Andra begravdes kostnadsfritt utmed den så kallade allmänna linjen. Där gravsattes man tätt i en kronologisk ordning allt eftersom dödsfallen inträffade. Man begravdes således oberoende om ens man eller hustru eller övrig familj låg på annan plats. Gravvårdarna var oftast små, oansenliga och inte särskilt varaktiga. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde å ena sidan och allmänt område å den andra speglade ett socialt uppdelat samhälle.

Trädkransen utefter kyrkogårdens yttre begränsningar introducerades först på städernas begravningsplatser, men nådde under 1800-talets slut även allt fler landsortskyrkogårdar. Då introduceras också de typiska sorgeträden med ett hängande växtsätt. I början av 1900-talet planlades även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas – skogskyrkogården. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. Endast sällan eller i begränsad omfattning används planterade och kultiverade träd. En av de tidigaste i landet var skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922.

Vid 1900-talets mitt var kyrkogårdarna särskilt utvecklade, men nu inleddes en period av förenkling och rationalitet. Företeelsen med allmänna linjen levde kvar till mitten av 1900-talet, men upphörde officiellt 1964. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta det med mer lättskötta gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglades på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar och oftast i ett liggande format.

Från och med 1980-talet blev gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar

Åsenhöga ödekyrkogård (Gnosjö kommun). På denna kyrkogård är mycket av den ålderdomliga, ängsliknande karaktär, som varit vanlig i äldre tid bevarad.

På de mer påkostade köpegravarna var både gravvård och inhägnad omsorgsfullt utformade. Här ett exempel från Norra Solberga kyrkogård i Nässjö kommun.

På kyrkogården i Ingatorp (Eksjö kommun) kan man uppleva den allmänna linjens gravområde med små anspråkslösa vårdar tämligen intakt.

Ett exempel på en gravvård från 1960-talet på begravningsplatsen i Aneby.

från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också exempelvis minneslundar för aska som grävs ner anonymt utan plats för namn, men med gemensam plats för blommor. Ett annat alternativ är askgravlundar, där den plats var och en begravts på markeras.

Tre vanliga gravvårdstyper

Det finns en stor variation vad gäller gravvårdarnas utformning, men här presenteras tre typer som är särskilt vanliga.

Från det sena 1800-talet fram till 1920-talet var det vanligt att köpegravar förseddes med påkostade vårdar med stående format. Det kunde vara högresta bautastenar, obelisker och liknande. Dessa vårdar restes ofta över samhällets övre skikt och inte sällan är de försedda med både titel, namn, årtal, hemvist och ett bibelcitat. Vårdar av denna typ är ofta påtagligt karaktärskapande och betydelsefulla i kyrkogårdsmiljön. De kan också ha ett konstnärligt värde.

I kontrast till de mer påkostade gravvårdarna finns de mindre stenarna, som restes inom den allmänna linjen. Dessa har ofta en rektangulär form utan utvecklad utsmyckning. Texten är ofta lakonisk – förnamn, ofta men inte alltid efternamn, hemvist och årtal. Dessa enkla vårdar är i sig inte iögonfallande, men berättar ändå om en viktig del av det äldre gravskicket och samhällets hierarkiska organisation.

Tiden efter andra världskriget medförde en långtgående förenkling av gravvårdarna, som samtidigt skapade en likriktning. Stenarna tillverkades maskinellt och det fanns ofta en standardiserad uppsättning symboler som kunde tillföras och kombineras. Kyrkogårdsmiljöer som domineras av dessa stenar kan naturligtvis också ha ett kulturhistoriskt värde, men då är det i regel inte de enskilda vårdarna som är intressanta utan snarare helheten.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar skyddas såväl i kulturmiljölagen som begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölag (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansvar för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser

11 § I värden av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och portaler. Lag (1990:1146).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.
- Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (1999:304).

Väsentliga förändringar kan innebära till exempel ändring av omgärdning, trädplanteringar, större omplaneringar av gravkvarter, ändringar i gångsystem och dess beläggning, nya belysningsinstallationer.

Begravningslag (1990:1144)

7 kap. Gravrätt

Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och

ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättens upphörande

37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen.

Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Ibland uppstår frågan om ansvar och skydd för en enskild gravvård. Så länge gravrätten inte gått ut ägs gravvården m.m. av gravrättsinnehavaren. När gravrätten gått ut övertas ansvaret av upplåtaren, vilket oftast är pastoratet. Om gravvården således står kvar på den tillhörande graven ger begravningslagen ett skydd. Om gravvården däremot flyttas till en annan plats på kyrkogården eller förvaras i kyrkobyggnaden kan det vara aktuellt att föra in den i kyrkans inventarieförteckning.

Allmänna skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är att de inte skadas, utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga och kan motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, biologisk påväxt och väder.

Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten) och järn som är över 100 år gamla bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller åtgärd.

En orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material.

En annan orsak är nederbörd och biologisk påväxt av lavar, alger och mossor. Dessa gynnas av att en sten står skuggigt och fuktigt. Liggande hållar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vådrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hållar rena från löv och grenar. Känsliga vårdar och hållar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning permanent eller under vinterhalvåret för att motverka frostsprängning.

Vårdar och gravstaket av järn är en kategori för sig, som kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias metallen från rostbeläggning med stålborste. Därefter grundas järnet med mörja och slutstrykes med linoljefärg. Lagningar bör anföras åt hantverkare eller konservator med erfarenhet av järnslagningar.

Rostande förankringsjärn och dubbar är en annan vanlig orsak till skador. När järnet rostar och utvidgar sig så sprängs stenen. Ett viktigt arbete är därför utbyte av beslag och dubbar av järn mot rostfritt stål.

Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta sker det i första hand av estetisk skäl. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet och kunna tolka och uppleva inskriptioner eller utsmyckningar. Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa eller diskmedel och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid för detta är tidig vår och sen höst då exempelvis lavar är mer aktiva och mjuka då. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt, men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

Marschaller och stearinljus kan avsätta sot eller stänk på gravvårdarna. Detta kan förebyggas genom att exempelvis använda lämpliga hållare.

Biologisk påväxt, troligen rödalger, på en gravvård på Villstads kyrkogård i Gislaveds kommun.

Kalksten har en förmåga att spjälka sig och spricka. Denna sten på Forserums kyrkogård i Nässjö kommun kräver insatser av en stenkonservator.

Hults kyrka, odaterat fotografi, A. Steijertz. Jönköpings läns museum.

Hults tionebod från 1200-talet är medflyttad från Hults gamla kyrka, och placerad norr om kyrkan invid fattigstugan.

Hults kyrka och kyrkomiljö

Hults socken ligger i Eksjö kommuns mellersta del, mellan Eksjö och Ingatorps församlingar. Socknen genomskärs av riksväg 40 samt järnvägen mellan Eksjö och Vimmerby. Socknen omnämns första gången 1284 i samband med en donation till Alvastra kloster och det finns ett antal kända fornlämningar – främst rösen, högar och stensättningar – inom området. Socknen är stenrik och marken jordfattig varför tre fjärdedelar av ytan utgörs av skogsmark. Hults tätort ligger några kilometer norr om kyrkan och kyrkbyn, och växte upp kring den järnvägsstation som uppfördes 1874.

Hults kyrka är orienterad i nord-sydlig riktning och uppfördes 1839–41. Kyrkan är en god representant för den nyklassicistiska kyrkoarkitekturen och ritades troligen av Axel Nyström vid Överintendentsämbetet i Stockholm. Kyrkan är välbevarad och uppvisar alla de element som är förknippade med den nyklassicistiska stilen – lanternintorn, sadeltak och höga fönsteröppningar. Även invändigt dominerar det nyklassicistiska uttrycket där stora delar av den ursprungliga inredningen och den ljusa färgsättningen är bevarad.

Den nuvarande kyrkan ersatte en äldre kyrka som låg ca tre kilometer söder om den nuvarande. Den gamla omgavs av kärr och myrmark vilket var främsta anledning till att man valde att bygga den nya kyrkan på en helt ny plats. Socknens gamla prästgård ligger kvar på den ursprungliga platsen, liksom den gamla kyrkogården med bevarade stenmurar och en del stenvårdar. Kyrkbyn består av en f.d. sockenstuga och fattigstuga (samtida med kyrkan), tionebod (1200-tal, flyttad från gamla kyrkoplatsen), skolkhus (1914) och en del villabebyggelse från första hälften av 1900-talet.

Kyrkogårdens historia

Hults kyrkogårds historik är kort. Kyrkan med kyrkogård anlades 1839–42 och ersatte då den medeltida kyrkan ca tre kilometer söder om den nuvarande. Vad som skett under de första åren med kyrkogården vet vi inte mycket om. I början har man troligen inte haft någon större kvartersindelning och senare har man följt en liknande indelning som finns på kyrkogården idag. När denna är ifrån är dock okänt.

En beskrivning av kyrkogården från 1930 berättar att det fortfarande fanns stora ytor som inte har tagits i anspråk, främst de södra kvarteren. Kyrkogårdens familjegravar – som ansågs vara för få – låg alla samlade utmed kyrkogårdsmurarna och inne i kvarteren låg allmänna linjen, dvs gravar som grävdes i kronologisk ordning över en person utan att man tog hänsyn till var övrig familj låg vilka uppläts utan kostnad. I samma artikel beskrivs hur lönnar och aspar omgav kyrkogården och hur kvarteren och större familjegravar inramas av klippta ligusterhäckar. Många gravar beskrivs som välskötta och försedda med blommor men utan gravvård i form av

sten eller kors, utan har istället enbart markerats av en gravkulle.

Ett flygfoto från 1930-talet bekräftar den beskrivna bilden i artikeln. Fotografiet visar den västra delen av kyrkogården med små kvarter för allmänna linjen inramade av ligusterhäckar och i söder finns två större kvarter som nästan är helt outnyttjade. Varje mindre kvarter omgärdas dessutom av grusgångar, varav flera idag har såtts igen med gräs.

På flygfotot är det nordvästra hörnet inte taget i anspråk, vilket det dock skulle göras senare på 1940-talet. 1948 uppfördes ett bårhus efter ritningar av länsarkitekt Malte Erichs. Några andra säkra årtal för större händelser på kyrkogården saknas. Bårhuset uppfördes med ett tjärat spåntak, idag ligger istället ett koppartak.

Andra förändringar som vi kan se utifrån en jämförelse med flygfotot men som vi saknar bestämda årtal för är när den tidigare kvarters- och gångindelningen övergavs till förmån för den nuvarande som helt bygger på öppna kvarter med rygghäckar. Troligtvis har en sådan ändring skett under 1960-talet, kanske senare. Även de grusgravar och grusgångar som ännu fanns i stor utsträckning när flygfotot togs, är idag borta – något som troligen skett successivt i arbetsbesparande syfte.

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Hults kyrkogård är rektangulär och orienterad i nord-sydlig riktning med kyrkobyggnaden centralt placerad. Kyrkogården anlades samtidigt som kyrkan uppfördes 1839–42. Kyrkan och kyrkogården omges nästan helt av jordbruksmark, med viss bebyggelse i norr. Kyrkogården är relativt enhetlig och regelbunden. Huvuddelen av kyrkogården är täckt med gräsmatta och de flesta kvarter präglas av gravrader utmed rygghäckar. Tidigare låg samtliga familjegravar längs med kyrkogårdsmuren och de inre kvarteren var enbart till för allmänna linjen – detta är idag betydligt uppluckrat och endast ett kvarter präglas i sin helhet av allmänna linjen.

Söder om kyrkogården finns en redskapsbod och längs yttersidan av muren har ett flertal borttagna gravvårdar ställts upp mot muren.

Omgärdning

Kyrkogården omgärdas av en enhetlig stenmur som troligen är samtida med kyrkan. Muren är kallmurad och består av tuktad granit och är ett föredömligt exempel på den stenhuggarskicklighet som fanns i socknen. Muren är jämnhög och jämbred och murad med väldigt smala fogar. På sina ställen har den troligen lagts om efter skador och kvaliteten på murningen skiljer sig där tydligt från övriga ursprungliga delar.

Grusgravar och häckomgärdade kvarter präglade kyrkogården, det välbevarade allmänna linjekvarteret i kyrkogårdens sydvästra kvarter har påbörjats. Fotografi 1936, Jönköpings läns museum.

Den kallmurade kyrkogårdsmuren sedd från väster.

Grusgångarna har ersatts av sjöstensplattor och gångar inom kvarteren är idag gräsbevuxna.

Några äldre trävårdar av den typ som tidigare präglade kyrkogårdarna finns idag bevarade inne i kyrkogårdens maskinhall. Vårdarna är i varierande skick, och bör bevaras samt noteras i kyrkans inventarieförteckning.

Ingångar

Kyrkogårdens huvudentré ligger i norr mitt emot kyrkans torn och port. Grindar och grindstolpar är senare än muren i sig, troligen från 1900-talets början. I söder finns även en öppning till redskapsboden utanför men den öppningen saknar grind.

Vegetation

Längs norra muren finns en trädrad innanför kyrkogården med hamlade lindar och utanför större står ett antal träd av lönn samt en alm. Vid södra muren växer några större björkar och längs östra muren växer hagtorn varierat med rönn. Vid västra muren växer längst ner (södra delen) tre lindar. Gravraderna inne i kvarteren har rygghäckar av cotoneaster. I övrigt markeras entréerna på kyrkans långsidor av större björkar på ömse sidor.

Gångssystem

Det nuvarande gångsystemet följer i stort sett det som visas på flygfoto från 1930-talet, bortsett från att de gångar som gick mellan gravraderna nu är så gott som igensådda med gräs. Från kyrkogårdens huvudentré i norr går gångarna runt kyrkobyggnaden samt längs med kyrkogårdsmurens gravar. Gravkvarteren på ömse sidor om kyrkan är därtill indelade i tre kvarter genom vardera två gångar, bland annat från kyrkans sidoentréer. Gångarna är lagda med sjöstensplattor, grus förekommer överhuvudtaget inte. Jämfört med många andra kyrkogårdar har man relativt många gångar kvar, vilket skapar en naturlig kvartersindelning och därpå följande rumskänsla på kyrkogården. Inne i kvarteren har gångarna mellan gravraderna förstärkts med utlagda sjöstensplattor men gräset har snabbt tagit överhand och döljer nu de flesta av dessa plattor. En bild från 1966 visar att kyrkogårdens gångar är gruslagda förutom gången fram till kyrkans huvudentré som är lagd med kalkstensplattor. Nuvarande sjöstensplattor saknar kulturhistorisk hävd.

Gravvårdstyper

Gravvårdar på Hults kyrkogård kommer främst från 1900-talet och dess andra hälft. Uppdelningen mellan olika typer av vårdar är relativt tydlig, främst gäller det samlingen av allmänna linjens gravvårdar i kvarter C, efterkrigsvårdar i kvarter D samt äldre familjegravar längs med kyrkogårdsmuren i kvarter G. Genomgående har de allmänna kvarteren även haft familjegravar, men då endast placerade längs med de större gångarna. En ovanligt stor bredd och även originalitet när det gäller utformningen av vårdarna gör det extra spännande att gå runt på kyrkogården, speciellt längs med familjegravarna utmed kyrkogårdsmuren. Många av dessa har ett konstnärligt värde, men i detta sammanhang är det även viktigt att se värdet i den typiska gravvården från t ex

1900-talets andra hälft eller bland de allmännas gravar, så som de framträder i kvarter C och D. Gravvårdar kan berätta om yrken som präglat socknen och om gårds- och ortnamn som försvunnit. De berättar även om stilideal, om religiösa och ickereligiösa symboler, om skiftande önskemål om hur man velat bli ihågkommen. En grav som speciellt förtjänar att nämnas är författaren Albert Engströms gravvård med skulpterad byst i grå granit.

Byggnader

I nordvästra hörnet ligger ett bårhus som uppfördes vid 1940-talets slut. Ritningarna från 1948 är signerade av länsarkitekt Malte Erichs. Byggnaden är enkelt utformad med en kvadratisk plan, vita slätputsade fasader på en låg sockel som är klädd med skiffer. Även markplattan framför porten är av skiffer. Taket lär ursprungligen ha varit spåntäckt, men idag är det ett skivlagt och falsat kopparplåttak.

Beskrivning av kvarter

Karaktärsområde A och F

Allmän karaktär

De båda kvarteren ligger på ömse sidor om gången fram till kyrkans huvudentré. Kvarteren är så pass lika till sin karaktär att de beskrivs tillsammans, även om de i viss mån har lite olika typer av gravvårdar. Båda kvarteren präglas först och främst av de välvuxna rygghäckarna i regelbundna rader i öst-västlig riktning av Cotoneaster. Gravraderna är relativt jämförbara med varandra förutom de som vätter mot gångarna till kyrkans portar på långsidorna, liksom de som vetter mot gångarna längs med kyrkogårdsmuren. Vid de mer exponerade platserna finns fler större och påkostade gravvårdar.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteren kommer från hela 1900-talet, det västra kvarteret har en tyngdpunkt på 1900-talets andra hälft (i synnerhet 1980-talet) medan det östra kvarteret har fler gravvårdar från 1900-talets mitt. De flesta gravvårdar är tidstypiska familjevårdar som är låga och breda, men ett antal vårdar, främst utmed kvarterens kanter, utmärker sig något mer genom storlek och utformning. Dessa hör dessutom till kvarterens äldre vårdar. Äldsta daterbara vård i området är från 1903 och är troligen en vård från allmänna linjen. Båda kvarteren har också tidigare främst präglats av gravar från allmänna linjen, bortsett från gravarna närmast gångarna längs muren och gångarna i axel med långsidoentréerna på kyrkan. På västra kvarteret (karaktärsområde A) är det egentligen bara ett äldre stenkors (odaterat) som står längs med gången till kyrkans västra långsidoentré som utmärker sig. I det östra kvarteret som allmänt har fler äldre vårdar utmärker sig främst en stor liggande

Bårhuset i kyrkogårdens nordvästra hörn med vitputsad fasad är uppfört efter ritningar av länsarkitekten Malte Erichs.

Kyrkogårdens nordöstra kvarter, med låga Cotoneasterhäckar och f.d. grusgravar där enbart gavelvården är bevarad.

På Hults kyrkogård finns flera vårdar med anknytning till järnvägen Nässjö-Oskarshamn som uppfördes 1872–1873. Vården över banvaktern LÖF har en ovanlig klassicerande dekor som förekommer med ett fåtal exempel på kyrkogårdar i Södra Vedbo.

Kyrkogårdens östra mittenparti har två rader med ölandstok som rygghäck.

häll över läraren och organisten Widén, en sandstensvård och en stor och hög familjegravsvård närmast kyrkans entré på östra långsidan, samtliga odaterade. Titlar är betydligt vanligare i det östra och äldre kvarteret än i det västra och yngre, något som tydligt visar hur tidsenligt titelinskriftioner var. Titlarna minner om ett samhälle med järnväg och skola, men här finns även titlar som montör, skogsinspektör, kolare.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarterets främsta kulturbistoriska värde ligger dels i den regelbundna strukturen med cotoneasterhäckar och dels i de enskilda gravvårdarna. Systemet med rygghäckar är troligen relativt sentida och har ersatt en äldre struktur med kanthäckar av liguster som omgärdade två ryggställda gravrader. Detta var mönstret på hela kyrkogården med små tydliga gravkvarter där varje litet kvarter innehöll gravar från allmänna linjen utom de närmast de större gångarna. Bland de enskilda gravvårdar som har ett stort kulturbistoriskt värde märks främst de stora och högresta av äldre datum som förstärker strukturen där de påkostade vårdarna står på de mest exponerade ställena och de från allmänna linjen står där de inte syns lika mycket. I övrigt har gravvårdar med titlar, Orts- och gårdsnamn extra värde genom det de berättar om socknens sociala sammansättning, historia och geografi.

Karaktärsområde B

Allmän karaktär

Kvarteret ligger utmed kyrkans östra långsida och är ett relativt blandat kvarter. De två nordligaste raderna har rygghäckar av ölandstok medan övriga saknar rygghäckar. På samma sätt som andra kvarter markeras de rader som ligger närmast större gångar med större gravvårdar och större träd.

Gravvårdstyper

Gravarna i kvarteret är huvudsakligen tillkomna under 1900-talets mitt; 1950- och 60-tal. Dessa är tidstypiskt måttfulla i storlek, har låga och breda proportioner, samt har få och anspråkslösa utsmyckningar. De som sticker ut bland dessa är vissa äldre vårdar som står placerade längs med gången till kyrkan. En del titlar förekommer och speglar en del av den verksamhet som har funnits i socknen under senaste århundradet; lantbrukare, banvakt hemmansägare och sågare.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret är relativt blandat men följer samma karaktär som övriga kvarter på kyrkogården – att det anpassar sig efter gångsystemet genom att ha större gravvårdar närmast de mer betydelsefulla gångarna och mindre och anspråkslösare vårdar i de andra

raderna. Denna struktur är ett karaktärsdrag för hela kyrkogården och värdefullt att det även bevaras vid framtida ändringar. Kulturhistoriskt värde har även enskilda gravvårdar med titlar och Orts- eller gårdsnamn som därigenom berättar om socknens historia.

Karaktärsområde C

Allmän karaktär

Kvarteret ligger i kyrkogårdens sydöstra del och innehåller moderna gravvårdar utmed rygghäckar. Det är regelbundet och enhetligt, rygghäckarna är av cotoneaster, mellan raderna är kvarteret helt täckt med gräsmatta.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna är enhetliga och moderna familjevårdar, och omfattar gravar från 1957 till 1980. Alla vårdar är tidstypiska med enkla konturer och låga och breda proportioner. Kvarteret innehåller förhållandevis många titlar trots att de flesta gravar är från en tid då man inte brukade sätta ut titlar på gravvårdarna. Genom titlarna speglas ändå verksamheten i Hult med yrken som vävmästare, verkmästare, metallduksvävare, handelsresande, smedmästare och hemmansägare.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret är det mest enhetliga kvarteret på kyrkogården och speglar ett typiskt och modernistiskt gravkvarter från tiden 1950-1980. Tiden – och kvarteret – präglas av likvärdiga och enhetliga gravvårdar av sten i låga och breda proportioner. Vid ändringar och kompletteringar i gravraderna bör man ta hänsyn till att det är så pass enhetligt och anpassa nya vårdar efter de befintliga. Vårdarna är i och för sig välrepresenterade även på andra ställen på kyrkogården och på andra kyrkogårdar i länet men är här ovanligt väl samlade. Enskilda vårdar har även kulturhistoriska värden genom förekomst av främst titlar som bland annat speglar Hults industriella historia.

Karaktärsområde D

Allmän karaktär

Kvarteret ligger längst ner i sydvästra hörnet på kyrkogården, det är ett öppet kvarter med rönnar planterade i kvarterets hörn och hägg i raderna. Gravvårdarna står rygg mot rygg utan några rygghäckar emellan.

Gravvårdstyper

Gravarna är nästan uteslutande typiska allmänna linje-vårdar. Vårdarna är små och resta i kronologisk ordning över endast en person där den äldsta vårdarna är från 1936. Till de utmärkande gravvårdarna hör ett gravkors i trä över "Predikar-Ida", samt ett

Kyrkogårdens sydöstra kvarter med tidstypiska enhetliga vårdar från 1957 – 1980.

Kyrkogårdens sydvästra kvarter är ett samlat kvarter med allmänna linjevårdar, här finns bland annat vårdarna över Predikar-Ida och Blinde Johan.

Predikar-Idas vård i allmänna linjen är den enda äldre trävården som idag finns på kyrkogården.

Högresta vårdar är placerade längs gången vid kyrkans västra entré, lägre vårdar är placerade i kvarterets inre delar.

modernt gjutjärnskors från 2004. Det förekommer endast tre titlar i kvarteret; målmästare, vävare och husaren, samt därtill två beskrivande namn som också speglar en del av människorna i socknens historia; Predikar-Ida och Blinde Johan, den sistnämnde är även omskriven av Albert Engström under namnet Blinde pojken.

Kultuhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret innehåller det mest samlade området med bevarade allmänna linje-gravar på Hults kyrkogård. Området är även ovanligt välbevarat jämfört med många andra kyrkogårdar. Det kulturhistoriska värdet ligger således främst i att så pass många gravar fortfarande ligger kvar orörda i en större enhet. Enskilda vårdar med titlar eller "originalnamn", gårds- eller ortshänvisningar är också värdefulla för berättelsen om Hults sockens historia.

Karaktärsområde E

Allmän karaktär

Kvarteret utgör mittenpartiet av kyrkogårdens västra del och sträcker sig från kyrkans långsidesentré ner till koret. Kvarteret utmärker sig genom en blandad vegetation i form av träd och buskar men saknar ryggäckar. Även i detta kvarter har gravvårdar i kvarterets ytterkant närmast gången till kyrkans västra långsidesentré varit större och pampigare än de som placerats inne i kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret är huvudsakligen enkla, saknar titlar och är relativt spridda i ålder och därmed även utformning. Främst märks några högresta vårdar vid kvarterets norra kant, men även några små och nästan oansenliga vårdar på utspridda ställen i kvarteret. Det finns även ett modernt järnkors. Längst i söder finns två rader med urngravar, den äldsta från 1976. I detta kvarter med många enkla och små gravvårdar förekommer även få titlar, enbart en vård har en titel och den är rest över en byggmästare.

Kultuhistorisk bedömning och karaktär

Kvarterets karaktär präglas av enkla och små gravvårdar, både vårdar från allmänna linjen samt senare små vårdar över urngravar. Det kulturhistoriska värdet ligger i strukturen som ännu är urskiljbar med större och mer "monumentala" vårdar längs med mittgången som går till kyrkans entré på långsidan. Även enskilda vårdar med titlar, Orts- eller gårdsnamn har ett kulturhistoriskt värde liksom övriga vårdar med ett lokal- eller personhistoriskt intresse.

Karaktärsområde G

Allmän karaktär

Kvarteret omfattar alla gravar utmed kyrkogårdsmuren i samtliga väderstreck. Till skillnad från övriga gravar på kyrkogården som är orienterade i nord-sydlig riktning är dessa orienterade utifrån kyrkogårdsmuren. Som man kan förvänta sig är de flesta gravar större och mer påkostade än i kyrkogårdens inre kvarter. Häckomgärdningar och grusbäddar saknas.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna längs med kyrkogårdens mur hör till kyrkogårdens största och mest påkostade. Längs den södra muren är dock vårdarna mindre och är där i de flesta fall av samma storlek som i de övriga kvarteren. Den typiska vården är dock hög, står på en sockel och är konstnärligt påkostad vad gäller utsmyckningar och utformning. Andra lägre vårdar kan tidigare ha uttryckt sin monumentalitet genom en större grusbädd med häckomgärdning, som idag är borta och ersatt med gräs.

I kvarteret finns kyrkogårdens äldsta gravvårdar, två gjutjärnskors längs östra muren från 1849 och 1881, vid västra muren finns en stenvård från 1877 och vid södra muren en sten som är huggen med runor, från 1869. En annan utmärkande vård är den som är rest över författaren Albert Engström med en skulpterad byst i granit. Antalet titlar är naturligt nog många längs med murarna, här finns vårdar resta över husar, lantbrukare, köpmann, student, korpral, målare, fiskare, apotekare, stationsinspektör mfl. Tillsammans med övriga titulerade vårdar på kyrkogården ger de en bild av Hults sockens samhälleliga och sociala historia.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret har en tydlig struktur med påkostade gravvårdar längs med muren, till skillnad från de flesta andra kvarter inne på kyrkogården. Syftet har varit att de större vårdarna utmed muren ska fungera som fond för de lägre vårdarna i kyrkogårdens mitt. Det kulturhistoriska värdet ligger i denna tydlighet, liksom i enskilda vårdar som följer denna struktur. Framförallt kan nämnas Albert Engströms gravvård som har stort kulturhistoriskt värde även ur ett nationellt perspektiv. Av stort historiskt intresse är även de två gjutjärnsvårdarna vid östra muren. Vid nordöstra hörnet står en vacker vård från 1931 i typisk och elegant funkisstil. Flera vårdar har höga konstnärliga värden, och likaså ger många vårdar med titlar en bild av Hults sockens samhälleliga och sociala historia. Vården med runinskrift och romerska siffror är av särskilt intresse som ett exempel på 1800-talets historicism.

Kvarteret längs med muren hör till de påkostade på kyrkogårdarna. Längs den västra muren i Hult ligger såväl Albert Enströms föräldrar som han själv, båda gravarna med påkostade högresta vårdar.

Runskriftsvården med en blandning av de olika runskriftssystemen och vissa nyuppfunna tecken över Jonas Jonsson (d. 1835) samt Stina (d. 1869).

Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet

Hults kyrkogård har en relativt kort historia i förhållande till många andra kyrkogårdar i länet, tack vare att man valde att förlägga den nya kyrkan på ny mark en bra bit ifrån den gamla. Ändå har folk begravts här sedan 1840-talet och en vandring längs med gravraderna berättar om skiftande synsätt över tid när det gäller begravningsstraditioner, synen på döden, olika önskemål om hur människor önskat bli ihågkomna osv. Enskilda gravvårdar vittnar om skiftande ideal och många gånger om hantverksskicklighet i utförandet. Kyrkogården rymmer information om personer som levt och dött, om yrken som försvunnit, om namn på gårdar och orter som kanske inte längre finns kvar. Vårdar med dessa uppgifter innehåller kulturhistoriska värden genom det de berättar om Hult sockens historia.

Hults kyrkogård är från sent 1800-tal, men präglas huvudsakligen av 1900-talets kyrkogårdsutformning med moderna kvarter med rygghäckar och mycket gräs. Det finns ändå en tydlighet kvar mellan olika delar av kyrkogården och många äldre gångar är fortfarande kvar, även om de under 1900-talets senare hälft har lagts med sjöstensplattor. Kyrkogårdsmuren är enhetlig och anlades troligen i samband med att kyrkan uppfördes 1840. Muren är mycket stilfullt lagd och ett gott exempel på den skicklighet man kunde uppnå i stenhandlingen.

Genomgående för hela kyrkogården är att kvarteren markeras genom större gravvårdar längs med de större gångarna till kyrkans entréer, samt att träden medverkar till att markera hörn och ingångar. Denna planering har både ett kulturhistoriskt och ett gestaltungs-mässigt värde som är värt att bevara. De två norra kvarteren har en tydlig profil genom sina rygghäckar och sin regelbundenhet.

Kyrkogårdens sydvästra kvarter är ett tydligt och välbevarat kvarter för allmänna linjen. Att bevara kvarteret är viktigt då det i relation till mer påkostade gravvårdar på ett mer rättvist sätt speglar Hults sociala bakgrund.

Kyrkogårdens sydöstra kvarter är det mest enhetliga kvarteret på kyrkogården och speglar efterkrigstidens kyrkogårdsideal mycket väl med vårdar från sent 1950-tal till tidigt 1980-tal.

Många av kyrkogårdens enstaka gravvårdarna förmedlar kulturhistoria. Det kan gälla personhistoriska värden, lokalhistoriska, socialhistoriska, stil- och konsthistoriska värden etc. På en kyrkogård är det naturligt att gravvårdar ändras och gravrätter återgår och får nya ägare. Det är dock viktigt att man i den långsiktiga förvaltningen är uppmärksam på att bevara de olika delarnas karaktär och gravvårdar från alla tider.

Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården

- Hults kyrkogård har en kulturhistoriskt värdefull tydligheten i strukturen med större vårdar längs kyrkogårdens större gångar, och mindre vårdar inne i kvarteren.
- Kyrkogårdsmuren är enhetlig och ett stilfullt exempel på hög hantverksskicklighet.
- Flera kvarter är enhetliga och har en tydlig prägel som är värd att ta vara på.
- Albert Engströms gravvård har ett nationellt intresse som en av våra stora svenska författare.

Administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr:.....368/2017
Beställare:.....Södra Vedbo pastorat
Inventering och rapportansvarig:.....Charlotte Mårland
Rapportgranskning:.....Anders Franzén
Län:.....Jönköpings län
Kommun:.....Eksjö kommun
Socken:.....Hults socken
Fastighetsbeteckning:.....Eksjö Ekeberg 1:7 kyrkogård

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv. (JLM)

Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv. (JLST)

Antikvarisk topografiska arkivet, Stockholm, genom kopior i länsstyrelsens arkiv. (ATA)

Tryckta källor och litteratur

Cinthio, E (red). 1993. *Sveriges Kyrkor volym 216: Kyrkobyggnader 1760–1860, del 2*. Uppsala. (SvK)

Eksjö kommun. 2001. *Översiktsplan Eksjö kommun – Framtidsplan Mål och strategier inför 2010*. Eksjö.

Eksjö-Nässjö- och Sävsjö-tidningen. 1925. *Våra kyrkor och grifttegårdar i ord och bild, del II*. Eksjö.

Erixon, S (red.). 1952. *Sveriges bebyggelse, Landsbygden Jönköpings län I*. Uddevalla.

Haas, Jonas. 2006. *Hults kyrkogård, Kulturhistorisk karakterisering och bedömning. Hults socken i Eksjö kommun. Jönköpings län, Linköpings stift*. Jönköpings läns museum, Byggnadsvårdsrapport 2006:72.

Karlén, Einar. 1965. *Albert Engströms Hult*. Eksjö.

Syllner-Gustafsson, M. 1985. *Kulturminnesvårdsprogram för Eksjö kommun – Del I Kulturhistorisk utredning och bevarandeförslag*. Eksjö.

Unnerbäck, A. 1990. *Hults kyrka*. Uddevalla.

Urval Kulturhistorisk värdefulla gravar

Klass 1

Avser gravplatser av mycket högt kulturhistoriskt värde, vilka skall bevaras utan förändringar. Värdet kan bestå av olika delar. Det kan vara personhistoriskt, konsthistoriskt, socialhistoriskt, teknikhistoriskt, lokalhistoriskt för att nämna några perspektiv. Ålder, representativitet, unicitet, miljöskapande verkan och kvalitet är förstärkande faktorer.

Klass 2

Gravplatser av högt kulturhistoriskt värde. Gravarna i denna grupp har antingen ett miljöskapande värde genom sin form och/eller material eller har ett värde knutet till personhistoria eller titel som berättar något om samhället under gången tid. Dessa gravar bör bevaras utan förändring, men det kan vara acceptabelt att återanvända en vård för att bibehålla en karaktär på en del av kyrkogården, eller flytta vården till en museal uppställning om det är personhistoria eller titel som är det intressanta.

Karaktärsområde A

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
57-58	Häll i grå granit.	ORGANISTEN OCH LÄRAREN C. WIDÉN FAMILJEGRÄV	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Titel.	
67-69	Mellanhög vård i svart granit.	KOLAREN JAN PETTER PETTERSSON *1868 †1943 HANS MAKAS ANNA *1874 †1956	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel.	
87-88	Mellanhög vård i svart granit.	SKOGSINSPEKTOR SIMEON HUMEURS FAMILJEGRÄV	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel.	
107-108	Mellanhög vård i sandsten.	WALFRID JOHANSSON HAFVIK *1883 †1951 HANS MAKAS SIGNE *1890 †1963 UPP. 14:13	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist, bibelreferens.	
131	Låg vård i svart granit.	JOSEFINA SAMUELSSON FR. KONGSERYD *1832 †1906	Klass 2 Rest av allmän linje.	

132-133	Hög korsformad vård i marmor. Sekundär text och dekor.	KANTORN OCH ÖVERLÄRAREN RUDOLF HULT *1901 †1955 MAKAN MARGARETA *1900 †1988	Klass 2 Karaktärsskapande vård. Titel.	
153-154	Hög vård i svart granit.	BANVAKTEN C.J. LÖF FR. NYHOLM *1844 †1907 HANS MAK KAROLINA *1845 †1913 ÄLSKAT MINNE! SALIGT ÅTERSEENDE!	Klass 1 Karaktärsskapande konstnärligt utsmyckad vård. Titel, hemvist. Järnvägen.	
158-161	Bautasten i granit.	F.D. NÄMNDEMANNEN F.A. PETTERSSONS VÄSTRABY FAMILJEGRÄV	Klass 2 Karaktärsskapande vård. Titel, hemvist.	

Karaktärsområde B

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
204-207	Hög vård i grå granit.	NÄMNDEMAN K.A. KARLSSON WÄRHULT *1884 †1956 HANS MAKÅ ELNÄ *1888 †1977 SONEN EGIL *1930 †2007	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
225-226	Mellanhög vård i grå granit.	BANVAKT ROBERT JONSSON *1878 †1967 HANS MAKÅ ANNA *1875 †1989	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel. Järnvägen.	
234-235	Mellanhög vård i grå granit.	SÅGAREN KARL-AUGUST KARLSSON *1881 †1956 OSKAR KARLSSON *1877 †1966 KARLSBERG	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
256-257	Hög korsformad vård i grå granit.	GUSTAF PETERSSON FAMILJEGRÄV	Klass 2 Karaktärsskapande korsformad vård.	

Karaktärsområde C

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
258-259	Mellanhög vård i svart granit. Två sidor i bruk.	HEMMANSÄGAREN HYGINUS JOHANSSON SKEPPSÅS *1879 †1957 HANS MAKÅ ADELA *1896 †1978	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
268-270	Mellanhög vård i svart granit.	HEMMANSÄGAREN PER ANDERSSON LILLAHEM FAMILJEGRAV BRITTA *1929 †1958	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
276-277	Mellanhög vård i grå granit.	ARVID ELOFSSON RÅSTOCK *1886 †1958 PS. 302	Klass 2 Tidstypisk vård. Hemvist, psalmboksreferens.	
291-292	Mellanhög vård i grå granit.	METALLDUKSVÄVARE ERIK CARLSSON *1906 †1960 JOH. 11:25	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, bibelreferens. Näringslivshistoria.	
296-297	Mellanhög vård i grå granit.	SMEDMÄSTARE EVALD JARLS FAMILJEGRAV	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel. Näringslivshistoria.	

302-303	Mellanhög vård i grå granit.	HANDELSRESANDE BERTIL LINDÉN *1890 †1961 MAKAN ELIN *1906 †1968 SV. PS. 355	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, psalmboksreferens.	
325-326	Mellanhög vård i ljusgrå granit.	VERKMÄSTARE OSKAR JONSSON *1883 †1985 HANS MAKÅ LISA F. PALMQUIST *1889 †1967 BRUZHOLM	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist. Näringslivshistoria	
352-353	Mellanhög vård i rosa granit.	VÄVMÄSTARE AXEL ARRHÉN *1902 †1969 MAKAN GULLI *1907 †2003 BRUZHOLM	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist. Näringslivshistoria.	

Karaktärsområde D

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
373	Låg vård i rosa granit.	YNGVE HÖRBERG *1921 †1969	Klass 2 Följer allmänna linjens principer.	
374	Låg vård i grå granit.	TERESIA KARLSSON *1894 †1969	Klass 2 Följer allmänna linjens principer.	
375	Mellanhög vård i grå granit.	ESKIL FRITZ *1916 †1967	Klass 2 Följer allmänna linjens principer.	
376	Häll i grå granit.	KARL SAMUELSSON *1885 †1966	Klass 2 Följer allmänna linjens principer.	
377	Häll i svart granit.	KLARA SAMUELSSON *1879 †1965 FUSE	Klass 2 Följer allmänna linjens principer. Hemvist.	

379	Mellanhög vård i svart granit.	FRIDEBOG GÖRANSSON *1888 †1961	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
380	Häll i svart granit.	HULDA KARLKVIST *1887 †1960	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
381	Häll i svart granit.	STINA KARLSSON *1887 †1958	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
399	Hög vård i grå granit.	JOHAN JONSSON "BLINDE JOHAN" *1863 †1944 G.P.S. 365 V. 6	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar. Originalnamn, psalmboksreferens. Blinde Johan hör till de karaktärer som Albert Engström skildrat under namnet Blinde Pojken.	
401	Mellanhög vård i svart granit.	VÅR KÄRA MOR IDA WIRSÉN *1863 †1944	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	

403	Häll i svart granit.	NILS KARLSSON 1909–1945 RÅSTOCK PS. 125 V. 4	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar. Hemvist, psalmboksreferens.	
404	Mellanhög vård i svart granit.	MATILDA SANDELL GUNILLAHEM *1857 †1945	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar. Hemvist.	
405	Mellanhög vård i svart granit.	ARON GUSTAFSSON *1881 †1945	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
409	Låg vård i sandsten.	HELGE MALMGREN *1862 †1946 JOH. 11:25	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
410	Häll i svart granit.	AMANDA *1874 †1946 LIBO	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	

410	Häll i svart granit.	ALMA BROMAN SANDHEM *1871 †1947 JOH. 11:25	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
415	Kors i trä.	*1858 PREDIKAR-IDA †1948	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar. Originalnamn.	
416	Låg vård i svart granit.	DAVID LINDBLOM ÖSTRALUND *1887 †1949 MATT. 5:3	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar. Hemvist, bibelreferens.	
417	Häll i grå granit.	MORMOR *1858 †1950 MARIEDAL	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	
418	Mellanhög vård i svart granit.	ADOLF KARLSSON RÅSTOCK *1870 †1950 PS. 23	Klass 1 Ingår i samlat kvarter med linjegravar.	

Karaktärsområde E

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
551-552	Hög vård i granit.	FREDRIK ANDERSSON FR. LILLAHEM *1856 †1926 HANS MAKAS MATHILDA *1849 †1933 JOH. 3:16	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Hemvist, bibelreferens.	
571-572	Bautasten i grå granit.	G.A. EDH FAMILJEGRÄV	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård.	
573-574	Hög vård i svart granit.	BYGGMÄSTAREN K.J.P. JOHANSSONS FAMILJEGRÄV SONEN SONEN JENS ESKIL *1916 *1912 †1990 †2008	Klass 2 Karaktärsskapande högre vård. Titel.	

Karaktärsområde F

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
581-582	Hög korsformad vård i ljusgrå granit.	C.O. ARONSSONS FAMILJEGRÄV SV. PS. 106	Klass 2 Karaktärsskapande vård. Psalmboksreferens.	
637	Häll i svart granit.	CHRISTINA GUSTAFSSON *1837 †1919 JOB. 19:25	Klass 2 Rest av allmänna linjen. Bibelreferens.	
645	Häll i svart granit.	G. SAMUELSSON *1841 †1921	Klass 2 Rest av allmänna linjen.	
655	Häll i svart granit.	FRIDA FREDRICSSON FR. LILLAHEM *1884 †1918 EBR. 10:37	Klass 2 Rest av allmänna linjen. Hemvist, bibelreferens.	
664	Mellanhög vård i svart granit.	KARL SAMUELSSON FR. KONGSERYD *1832 †1917	Klass 2 Rest av allmänna linjen. Hemvist.	

710-711	Mellanhög vård i grå granit.	C. NILSSON NÖDJEHULT *1856 †1919 HANS MAKAS MATILDA *1855 †1945 PS. 144 V. 4.	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
712-714	Mellanhög vård i grå granit.	HANDLANDEN C.J. JOHANSSON FAMILJEGRAV SIGNE CARL BENGT 1889-1962 1858-1954 1918-1919 1912 – FILIP – 1962	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel.	
719-722	Mellanhög bred vård i svart granit. Sekundärsten.	FOLKSKOLLÄRARE J.G. HULT *1856 †1941 HANS MAKAS AUGUSTA *1862 †1937 SÖNERNA GUNNAR *1890 †1918 GABRIEL *1902 †1918 ROSA *1904 †1998	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Titel, spanska sjukan (?)	

Karaktärsområde G

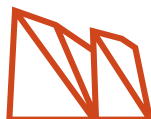
Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
1-3	Bautasten i granit.	G.E. PÅHLSSON 1837 – 1892 HANS MAKÅ MATHILDA PÅHLSSON 1848 – 1917 NANNY 1878 – 1927	Klass 2 Karaktärsskapande vård.	
6-7	Hög vård i svart granit.	LANTBRUKAREN S.J. SAMUELSSON SKRIKEBO *1855 †1924 HUSTRUN MATILDA SAMUELSSON *1853 †1944 SV. PS. 486	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Titel, hemvist, psalmboksreferens.	
746-753	Hög tvådelad korskrönt vård.	ENKAN KRISTINA JANSSON *1796 †1880 SONEN JOHAN ERICKSON *1816 †1899 HANS MAKÅ SARA LISA RUNDBERG *1807 †1886 OSKAR ERICKSON *1847 †1951 HANS MAKÅ OELGOTT ROSENGREN *1856 †1927 BARNEN ELLEN *1879 †1881 ERIK *1881 †1882 WALDEMAR *1890 †1903 HEDVIG *1887 †1967 ERICKSON BJERSBY SLÄKTGRAF	Klass 1 Karaktärsskapande konstnärligt utformad vård.	
-	Genombruten gjutjärnsvård	H. H. IOH. P. NILSON FÖDD 1827 DÖD 1849 PS. 481 V. 8.	Klass 1 Bevarad gjutjärnsvård. Bör inkluderas i kyrkans inventarie-förteckning.	

-	Gjutjärns vård	SAMUEL JOHANSSON FRÅN HELLEHULT FÖDD 1821 DÖD 1881	Klass 1 Bevarad gjutjärnsvård. Bör inkluderas i kyrkans inventarie- förteckning.	
793-794	Mellanhög vård i svart granit.	F.D. KORPRAL C.A. LINDS FAMILJEGRÄV	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel. Militär.	
800-802	Hög korsformad vård samt håll.	IHS KYRKOHERDE NATHANAEL WESTNIUS *1886 †1943 FAMILJEGRÄV HULTS OCH EDSHULTS FÖRSAMLINGAR RESTE VÅRDEN	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Titel.	
815	Mellanhög vård i svart granit.	HEMMANSÄGAREN JOHAN ALFRED JONSSON *1865 †1956 EMMA JONSSON *1870 †1947 MARGARETA *1918 †1993 BOGÅRD	Klass 1 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	
827-828	Låg vård i granit med järnkors.	Saknar text.	Klass 2 Äldre vård, modellen förekommer vanligen vid barngravar. Sannolikt ursprungligen krönt av korset.	

827-828	Vård med runskrift och romerska siffror. Runskrift tolkad av Magnus Källström, Runverket, RAÄ.	denna . sten . har min . fader . ionas ionsson . sielf . utvalt . som . iak . nu har . uprest . till en . minnesvård . vid . hans död den . 1. sep . i . år MDCCCXXV . (1835) STINA *1781 †1869	Klass 1 Sentida vård med runor, romerska siffror, ovanligt inslag. Runorna utgörs av en blandning av olika epoker, med inslag av tecken som inte hör till runalfabetet.	
834-836	Mellanhög korsformad vård	T. ANDERSSON FAMILJEGRÄV SANDHULT	Klass 2 Karaktärsskapande vård. Hemvist.	
859-860	Mellanhög natursten.	MÅLARE G. HÖRBERG *1881 – †1961 MAKA SIGNE *1885 – †1948	Klass 1 Karaktärsskapande vård av ovanlig utformning.	
869-870	Mycket hög vård, konstnärligt utformad med byst.	ALBERT ENGSTRÖM 12 MAJ 1869 16 NOV. 1940 VÄNNER RESTE VÅRDEN SIGRID ENGSTRÖM FÖDD SPARRE 9.10.1868 8.7.1944	Klass 1 Karaktärsskapande vård rest över författaren och illustratören Albert Engström. Personhistorisk.	
895-896	Mellanhög vård, sannolik ursprungligen gavelsten till grusgrav.	HEMMANSÄGAREN J.A. LINDBLOM ÖSTRALUND *1858 †1928 HANS MAKAS HANNA *1859 †1940 SONEN HAOVIN DOTTERN RUT *1902 †1975 *1897 †1950	Klass 2 Tidstypisk vård. Titel, hemvist.	

898-900	Mycket hög genombruten vård med gjutjärnsmedaljong.	LARS OCH GONNY ENGSTRÖM STATIONSINSPEKTÖR LARS ENGSTRÖM *1841 †1926 HANS MAKÅ GONNY *1843 †1922 SIGNE *1879 †1922 VID DESSA STOFF EJ DÖDENS KYLA KÄNNES MEN GLÖDEN AV EN KÄRLEK UTAN GRÄNS	Klass 1 Karaktärsskapande konstnärligt utformad vård. Medaljongen signerad Fredrik Engström 1927, Stockholms konstgjuteri.	
-	Mellanhög vård, sekundär placering. Ytterligare textrad antyds i markytan.	KAMMARHERRINNAN MARIA SPALDENCREUTZ FÖDD SKRAGGE 1785 - 1877 PS 484 AF VANDRINGEN TRÖTT DEN HVILAR SÅ SÖTT SOM SLUMRA HÄRINNE HAF HENNE I MINNE	Klass 1 Tidigindustriell vård. Titel, psalmboks- referens, vers.	
738-739	Hög vård i rosa granit. Sekundärsten.	BANVAKTEN A. WENNERLUND *1843 †1921 OLIVIA *1847 †1920 ÄLSKADE - SAKNADE	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Titel. Järnvägen.	
733-734	Hög vård i rosa granit.	HÄR VILAR VÅRA KÄRA FÖRÄLDRAR J.A. ANDERSON *1848 †1928 AUGUSTA ANDERSON *1851 †1929 FR. HAVIK	Klass 2 Karaktärsskapande vård. Hemvist.	
730-731	Hög vård i grå granit.	ORGANISTEN OCH FOLKSKOLLÄRAREN N. FR. HULTGREN *1834 †1921 HANS MAKÅ KRISTINA LOVISA F. BLOMBERG *1834 †1922 DOTTERN ZELMA *1865 †1933 ÄLSKADE OCH SAKNADE	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Titel.	

År 2018 genomfördes en kulturhistorisk inventering av alla gravar på Hults kyrkogård. Föreliggande rapport presenterar inventeringen och ger ett förslag till bevarandeplan.

Byggnadsvårdsrapport 2019:02
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM